

ЗНАЧЕНИЕ И РОЛЯ НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ МАВЗОЛЕИ В СЪВРЕМИЕТО

АЛЕКСАНДРА ИВАНОВА

ВЪВЕДЕНИЕ. МАВЗОЛЕИТЕ НА XX И XXI ВЕК

МАВЗОЛЕИТЕ СА ВАЖНА ЧАСТ ОТ ИСТОРИЯТА НА ЧОВЕШКАТА ЦИВИЛИЗАЦИЯ КАТО СВИДЕТЕЛСТВО ЗА ЗНАЧЕНИЕТО НА ЛИЧНОСТИ, ПРОМЕНИЛИ ХОДА НА ИСТОРИЯТА И ОСТАВИЛИ ТРАЙНА СЛЕДА В ПАМЕТА НА ПОКОЛЕНИЯТА.

ТЯХНАТА РОЛЯ В СЪВРЕМИЕТО Е ПРЯКО СВЪРЗАНА С МЕХАНИЗМИТЕ НА КОЛЕКТИВНАТА ПАМЕТ НА ОБЩЕСТВОТО. ЗНАЧИМОСТТА И ПРИСЪСТВИЕТО НА МАВЗОЛЕИТЕ В НАШИ ДНИ СЕ ПОТВЪРЖДАВАТ ОТ ФАКТА, ЧЕ ГОЛЯМА ЧАСТ ОТ ТЯХ СЕ ПОДДЪРЖАТ И ПОСЕЩАВАТ ОТ МНОГО ХОРА, А СТРОИТЕЛСТВОТО НА НОВИ МАВЗОЛЕИ ПРОДЪЛЖАВА И ПРЕЗ XXI ВЕК, КОЕТО МОЖЕ ДА СЕ ТРЕТИРА КАТО УТВЪРДЕНА СЪВРЕМЕННА КУЛТУРНА ПРАКТИКА (МАВЗОЛЕЙ НА ЯСЕР АРАФАТ В РАМАЛА, 2008 Г.; МАВЗОЛЕЙ НА АНТОНИО АГОСТИНЬО НЕТО В ЛУАНДА, 2012 Г.; МАВЗОЛЕЙ НА СЕМЕЙСТВО БХУТО В ЛАРКАНА, ОБНОВЕН ПРЕЗ 2011 Г., И ДР.).

ИСТОРИЯ И ГЕНЕЗИС

ОЩЕ ОТ ВРЕМЕТО НА ЕГИПЕТСКИТЕ ПИРАМИДИ МОЖЕ ДА СЕ ПРОСЛЕДИ СТРЕМЕЖЪТ ЗА УВЕКОВЕЧАВАНЕ ПАМЕТТА НА ПОЧИНАЛИ ВЛАДЕТЕЛИ, КОИТО ДОРИ СЛЕД СМЪРТТА СИ НЕ ТРЯБВА ДА СПОДЕЛЯТ УЧАСТТА НА ОБИКНОВЕНИТЕ ХОРА.

ЗА ЦЕЛТА СА ПОСТРОЕНИ БЕЗЧИСЛЕНО КОЛИЧЕСТВО СМАЙВАЩИ ВЪОБРАЖЕНИЕТО СГРАДИ, КОИТО ДА ПРИЮТЯТ ТЕЛАТА НА ВЕЛИКИТЕ И ПО ТОЗИ НАЧИН ДА ОСИГУРЯТ ПЪТЯ ИМ КЪМ ОТВЪДНОТО.

МАВЗОЛЕЙ В ХАЛИКАРНАС НА ЦАР МАВЗОЛ

СПОРЕД УИЛЯМ ФЛЕМИНГ КУЛТЪТ КЪМ ЛИЧНОСТТА НА ГЕРОЯ ЗАПОЧВА С АЛЕКСАНДЪР ВЕЛИКИ ПРЕЗ ЕЛИНИСТИЧНИЯ ПЕРИОД И ПРОДЪЛЖАВА С ЦАРЕТЕ, КОИТО ГО НАСЛЕДЯВАТ В РАЗЛИЧНИТЕ ЧАСТИ НА НЕГОВАТА ОБШИРНА ИМПЕРИЯ.

В ТЯХНА ПАМЕТ СЕ ИЗДИГАТ ПРЕКРАСНИ ХРАМОВЕ И МОНУМЕНТИ, ВЪЗВЕЛИЧАВАЩИ НЕ БОГОВЕТЕ, А КОНКРЕТНИ ЛИЧНОСТИ, ПРОСЛАВИЛИ ДАДЕН НАРОД – МОНАРСИ ИЛИ ВОЕННИ ГЕРОИ.

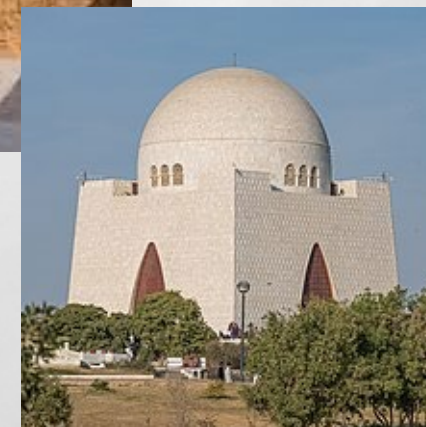
**ТРАДИЦИЯТА, ВЪЗНИКНАЛА ПРЕЗ ЕЛИНИЗМА,
ПРОДЪЛЖАВА ДА СЕ РАЗВИВА ПО ВРЕМЕ НА
УПРАВЛЕНИЕТО НА ИМПЕРАТОР АВГУСТ И НЕГОВИТЕ
НАСЛЕДНИЦИ В РИМ.**

**ФЛЕМИНГ ПОСОЧВА РОЛЯТА НА РИМСКИТЕ ИМПЕРАТОРИ
КАТО *PATER PATRIAE* ИЛИ „БАЩИ НА СТРАНАТА СИ“, КОИТО
СЛЕД СМЪРТТА СИ ЗАСЛУЖАВАТ ПОЧИТТА НА ЦЕЛИЯ
НАРОД.**

ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ГРОБНИЦИ

ГУЕНДОЛИН ЛЕЙК ПРОСЛЕДЯВА РАЗВИТИЕТО НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ ГРОБНИЦИ, КАТО ПОСЕЩАВА И ИЗСЛЕДВА 18 ОТ 24-ТЕ МАВЗОЛЕЯ, РАЗГЛЕДАНИ В НЕЙНАТА КНИГА, КОИТО СА ПОСТРОЕНИ ПРЕЗ XX И XXI ВЕК.

ТЯ ИЗСЛЕДВА КАКВО ПРИВЛИЧА ПОКЛОННИЦИТЕ КЪМ ТЕЗИ МЕСТА, КАК ТЕ ПРИДАВАТ СМИСЪЛ И ЗАЩИТАВАТ БЕЗСМЪРТИЕТО НА ЧОВЕКА И КАК ИСТОРИЯТА СЕ ОТБЕЛЯЗВА ЧРЕЗ ТЕЗИ СТРУКТУРИ.

МЕТОДОЛОГИЯ НА ИЗСЛЕДВАНЕТО

НАСТОЯЩОТО ИЗСЛЕДВАНЕ ИЗВЪРШВА ПРОУЧВАНЕ ЧРЕЗ СВОБОДНИ ЗА ДОСТЪП ИНТЕРНЕТ ИЗТОЧНИЦИ, ЗА ДА УСТАНОВИ КОЛИЧЕСТВОТО, СЪСТОЯНИЕТО И ПРИНАДЛЕЖНОСТТА НА ПОЛИТИЧЕСКИТЕ МАВЗОЛЕИ, ПОСТРОЕНИ ПРЕЗ XX И XXI ВЕК ВЪВ ВСИЧКИ КРАИЩА НА СВЕТА.

С ЦЕЛ ИЗСЛЕДВАНЕТО ДА КОРЕСПОНДИРА МАКСИМАЛНО С ПОСТАВЕНИТЕ СИ ЗАДАЧИ, СА ИЗВЕДЕНИ НЯКОЛКО КРИТЕРИЯ, КОИТО ДА ФОКУСИРАТ ВНИМАНИЕТО ВЪРХУ ЗНАЧЕНИЕТО НА СЪВРЕМЕННИТЕ ПОЛИТИЧЕСКИ МАВЗОЛЕИ.

КРИТЕРИИ НА ПОДБОРА:

- В ИЗСЛЕДВАНЕТО СА ПРЕДСТАВЕНИ МАВЗОЛЕИ, ПОСТРОЕНИ В ПАМЕТ НА ПОЛИТИЧЕСКИ ЛИДЕРИ, „БАЩИ НА НАЦИЯТА“ И НАЦИОНАЛНИ ГЕРОИ, КАТО НЕ СА ВЗЕТИ ПРЕДВИД ТЕЗИ, ПОСВЕТЕНИ НА РЕЛИГИОЗНИ ВОДАЧИ ИЛИ КАНОНИЗИРАНИ ОТ ОПРЕДЕЛЕНА РЕЛИГИОЗНА ОБЩНОСТ ЛИЦА.
- МАВЗОЛЕИТЕ НА ОТДЕЛНИ ЛИЧНОСТИ, ПОСТРОЕНИ НА ТЕРИТОРИЯТА НА ОБЩИ ВОЕННИ МЕМОРИАЛИ, В РЕЛИГИОЗНИ ХРАМОВЕ ИЛИ В НАСЛЕДСТВЕНИ СЕМЕЙНИ ГРОБНИЦИ НЕ СА ВЗЕТИ ПРЕДВИД, С ОГЛЕД ИНТЕРЕСА КЪМ ПОКЛОНЕНИЕТО ПРЕД СЪВРЕМЕННА ЛИЧНОСТ, КОЯТО Е ОСТАНАЛА ПАМЕТНА В ИСТОРИЯТА НА СВОИТЕ СЪНАРОДНИЦИ И СЪОТВЕТНО В НЕЙНА ЧЕСТ СА БИЛИ ПОСТРОЕНИ САМОСТОЯТЕЛНИ СГРАДИ.
- КЪМ ИЗСЛЕДВАНЕТО НЕ СА ПРИЧИСЛЕНИ НОВОПОСТРОЕНИТЕ ИЛИ РЕСТАВРИРАНИ МАВЗОЛЕИ НА ЛИЧНОСТИ ОТ ОТМИНАЛИ ИСТОРИЧЕСКИ ПЕРИОДИ.
- МАВЗОЛЕИТЕ СА ПОСТРОЕНИ С ДЪРЖАВНИ СРЕДСТВА ИЛИ СРЕДСТВА ОТ ФОНДАЦИИ, ОСНОВАНИ В ТЯХНА ЧАСТ.

РЕЗУЛТАТИ

- **ПРОИЗХОД И БРОЙ НА МАВЗОЛЕИТЕ: КОЛИЧЕСТВЕНИЯТ АНАЛИЗ, НАПРАВЕН НА БАЗАТА НА ЗАДАДЕНИТЕ КРИТЕРИИ, ОПРЕДЕЛЯ 32 МАВЗОЛЕЯ, КОИТО ОТГОВАРЯТ НА ВСИЧКИ ПОСТАВЕНИ ИЗИСКВАНИЯ. АНАЛИЗЪТ ПОКАЗВА, ЧЕ КАТО ТЕРИТОРИАЛНО РАЗПРЕДЕЛЕНИЕ 22 ОТ ТЯХ СА ПОСТРОЕНИ НА АЗИАТСКИЯ КОНТИНЕНТ, 5 СА РАЗПОЛОЖЕНИ В АФРИКА, 4 – В ЕВРОПА, И 1 – В ЛАТИНСКА АМЕРИКА.**

РЕЗУЛТАТИ

- **СЪСТОЯНИЕ НА МАВЗОЛЕИТЕ: ПОВЕЧЕТО ОТ СЪВРЕМЕННИТЕ МАВЗОЛЕИ (28 ОТ 32) СА ДОБРЕ ПОДДЪРЖАНИ И РЕДОВНО ПОСЕЩАВАНИ ОТ МНОЖЕСТВО ХОРА. НАПЪЛНО РАЗРУШЕНИТЕ ИЛИ НЕФУНКЦИОНИРАЩИ МАВЗОЛЕИ (РЕКОНСТРУИРАНИ ЗА ДРУГИ ЦЕЛИ), СА 4. ВЪВ ВСИЧКИ ТЯХ СЛЕД ПРОМЯНАТА НА ПОЛИТИЧЕСКИЯТ РЕЖИМ, ПОДДЪРЖАЩ КУЛТА, ТЛЕННИТЕ ОСТАНКИ НА ЛИДЕРИТЕ СА ПРЕПОГРЕБАНИ НА ДРУГИ МЕСТА ИЛИ КРЕМИРАНИ, А СГРАДИТЕ СА РАЗРУШЕНИ ИЛИ РЕКОНСТРУИРАНИ И ПРИГОДЕНИ ЗА ДРУГИ ЦЕЛИ.**

РАЗРУШЕНИ: МАВЗОЛЕЯТ НА Г. ДИМИТРОВ В СОФИЯ И ОБЩИЯТ МАВЗОЛЕЙ НА Д. СУКХБААТАР И Х. ЧОЙБАЛСАН В УЛАН БАТОР.

РЕКОНСТРУИРАНИ: МАВЗОЛЕЯТ НА К. ГОТВАЛД В ПРАГА И МАВЗОЛЕЯТ НА Й. Б. ТИТО В БЕЛГРАД.

ДИСКУСИЯ

НЕЗАВИСИМО ОТ ОБСТОЯТЕЛСТВОТО, ЧЕ АЗИЯ Е НАЙ-ГОЛЕМИЯТ ПО ЧИСЛЕНОСТ И ТЕРИТОРИЯ КОНТИНЕНТ, ФАКТЪТ, ЧЕ БЛИЗО 70% ОТ МАВЗОЛЕИТЕ СА ПОСТРОЕНИ ТАМ, МОЖЕ ДА ПОДКРЕПИ ТЕЗАТА, ЧЕ МАВЗОЛЕИТЕ СА УСТОЙЧИВА КУЛТУРНА, ПОЛИТИЧЕСКА И АРХИТЕКТУРНА ТРАДИЦИЯ, НАЙ-ВЕЧЕ ПРИСЪЩА НА АЗИАТСКИТЕ СТРАНИ.

РЕЗУЛТАТИТЕ ОТ НАПРАВЕНОТО ПРОУЧВАНЕ ПОКАЗВА, ЧЕ ФУНКЦИОНИРАЩИТЕ КЪМ МОМЕНТА МАВЗОЛЕИ С ТЕЛА, БАЛСАМИРАНИ ПО СПОМЕНАТИЯ НАЧИН, СА ПО-РЯДКО СРЕЩАНИ И ЗАТОВА ЩЕ БЪДАТ ИЗБРОЕНИ ПОИМЕННО:

- **МАВЗОЛЕЯТ НА ЛЕНИН В МОСКВА, СТРОЕН В ПЕРИОДА 1924 – 1930 Г.;**
- **МАВЗОЛЕЯТ НА КИМ ИР СЕН И КИМ ЧЕН ИР В ПХЕНЯН, 1972 Г.;**
- **МАВЗОЛЕЯТ НА ХО ШИ МИН В ХАНОЙ, 1975 Г.,**
- **МАВЗОЛЕЯТ НА МАО ДЗЕДУН, 1976 Г.**

**ПОКАЗАТЕЛНО Е НАБЛЮДЕНИЕТО, ЧЕ
ВСИЧКИ МАВЗОЛЕИ С ИЗЛОЖЕНИ НА
ПОКАЗ БАЛСАМИРАНИ ТЕЛА СА
СВЪРЗАНИ С ДЪРЖАВНИ ПОЛИТИКИ,
ОБСЛУЖВАЩИ КОМУНИСТИЧЕСКИ ИЛИ
СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ РЕЖИМИ В АЗИЯ
ИЛИ ИЗТОЧНА ЕВРОПА, НАСТОЯЩИ ИЛИ
ВЕЧЕ ОТМИНАЛИ.**

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

ПРЕДСТАВЕНОТО ИЗСЛЕДВАНЕ Е МАЛКА ЧАСТ ОТ ПО-ГОЛЯМ ТРУД, ПОСВЕТЕН НА ПРЕДНАЗНАЧЕНИЕТО, УСТОЙЧИВОСТТА И БЪДЕЩЕТО НА СЪВРЕМЕННИТЕ МАВЗОЛЕИ. НАПРАВЕНИТЕ КЪМ МОМЕНТА ПРОУЧВАНИЯ СЕ СТРЕМЯТ ДА ДОПРИНЕСАТ ЗА ПО-ДОБРОТО РАЗБИРАНЕ НА ТОЗИ ИНТРИГУВАЩ И СЪПЪТСТВАЩ ИСТОРИЯТА НА ЧОВЕЧЕСТВОТО ФЕНОМЕН.

ПРАВИ ВПЕЧАТЛЕНИЕ, ЧЕ МАВЗОЛЕЯТ НА ГЕОРГИ ДИМИТРОВ В СОФИЯ Е ПЪРВИЯТ ОТ СЪВРЕМЕННИТЕ МАВЗОЛЕИ, ЗАЛИЧЕН ОТ ГРАДСКАТА СРЕДА, И СЪОТВЕТНО ИМА ОСНОВАНИЕ ДА БЪДЕ РАЗГЛЕДАН КАТО ПРИМЕР ЗА СЪДБАТА НА „НЕЖЕЛАНТО НАСЛЕДСТВО“ ОТ ПРЕХОДНО ПОЛИТИЧЕСКО УПРАВЛЕНИЕ.

ДИСКУСИЯТА ОКОЛО ЗНАЧЕНИЕТО НА МАВЗОЛЕИТЕ В НАШИ ДНИ ЦЕЛИ ДА СПОМОГНЕ ЗА ФОРМИРАНЕ НА СТРАТЕГИЯ ОТНОСНО БЪДЕЩЕТО НА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИТЕ ПАМЕТНИЦИ В БЪЛГАРИЯ, ТЪЙ КАТО И ТЕ СА СПОМЕН ЗА ПОЛИТИЧЕСКИ РЕЖИМ, КОЙТО СЪВРЕМЕНОТО ОБЩЕСТВО БИ ПРЕДПОЧЕЛО ДА ЗАБРАВИ.

БЪЛГАРСКОТО ОБЩЕСТВО ИМА АНГАЖИМЕНТ ДА РЕШИ ТЯХНАТА УЧАСТ В КАЧЕСТВОТО ИМ НА НАСЛЕДСТВО ОТ СОЦИАЛИСТИЧЕСКИЯ РЕЖИМ, КОЕТО В ПОВЕЧЕТО СЛУЧАИ Е ИЗОСТАВЕНО НА ПРОИЗВОЛА НА СЪДБАТА ВЪВ ВСИЧКИ КРАИЩА НА СТРАНАТА НИ.

Изследването е част от научно-изследователски проект на ВСУ „Любен Каравелов“ „Пространство – среда – архитектура – изкуство – опазване“, осъществен благодарение на съдействието на МОН.